

Posudek oponenta bakalářské práce Nicolý Škvarové

Děti a smrt (Téma smrti v českém divadle pro děti a mládež)

Bakalářská práce Nicolý Škvarové se zabývá dosud nedostatečně probádanou oblastí divadla pro děti a mládež. Donedávna stál tento divadelní obor na okraji zájmu české teatrologie. V posledním desetiletí se situace zvolna zlepšuje, především zásluhou vysokých škol, mimo jiné Katedry divadelní vědy FF UK. Přesto se divadlo pro děti a mládež potýká se závažným nedostatkem odborné reflexe, zejména kritiky. Chybí rovněž komplexnější zmapování dějin předmětné oblasti. V neposlední řadě neexistuje v českém prostředí dostatečné vědomí o situaci oboru za hranicemi ČR a o zařazení domácí tvorby do minimálně evropského kontextu. Kvituji s povděkem, že bakalářská práce Nicolý Škvarové přispívá ke snaze tento deficit snížit. Práce se přitom vyznačuje poměrně hlubokým vhledem do problematiky divadelní tvorby pro děti různých věkových stupňů a podrobnou znalostí dramaturgie i provozu divadla pro děti v kontextu České republiky.

Nicola Škvarová se ve své práci zabývá kvalitativním průzkumem dramaturgických postupů a analýzou různých způsobů zpracování tématu smrti v současné české produkci dramatických děl pro děti. Pečlivě třídí a zkoumá poměr mezi inscenacemi, které pojednávají smrt a vyrovnání se se smrtí jako ústřední téma, a dále inscenacemi, v nichž je smrt vedlejším motivem nebo jen jednou z dramatických okolností, aniž by byla výrazněji tematizována prostřednictvím dramatického jednání svých hrdinů.

Za šťastný považuji výběr tří inscenací určených k hlubší analýze. V jedné rozhlasové a dvou divadelních inscenacích (příčemž jedna je loutková a jedna činoherní; jedna je dramatisací české literární předlohy a jedna původní divadelní hrou z oblasti překladové dramatiky) z tohoto výběru je smrt ústředním tématem dramatického příběhu. Ten je vyprávěn prostřednictvím hrdinů, na jejichž jednání, myšlení a emoce má motiv smrti silný a přímý vliv. Dramatické postavy se ve vybraných referenčních hrách prostřednictvím velmi konkrétních dramatických situací se smrtí vyrovnávají a spolu s diváky nacházejí východiska z nelehkých životních situací.

Výzkum Nicolý Škvarové je cenný tím, že se neomezuje na analýzu referenčních inscenací, nýbrž že analyzovaný divadelní materiál konfrontuje s cílovou skupinou na základě znalosti a rozboru jejích potřeb a možností úměrných věku, jak je dokládají závěry dětských psychologů, pedagogů a lektorů. To dovoluje badatelce při analýze inscenací uvažovat velmi divadelně, tedy se schopností dobře vystihnout potenciál diváckého zásahu respektive katarze u dětských diváků při setkání s nezvyklým, závažným tématem konečnosti lidského života. Práce dobrým způsobem hodnotí schopnost vybraných inscenací plnit jednu z důležitých funkcí divadla pro děti a mládež, a sice poskytnout dětem prostor k prožitku zlomových životních situací nanečisto, a zároveň – což je odlišné od srovnatelných funkcí divadla pro dospělé – poprvé v životě.

Tři inscenace jsou tímto způsobem rozebrány a zhodnoceny (včetně jejich funkcionality), dále pak vzájemně porovnány a zasazeny do širšího kontextu současné české dramaturgie. Autorka tak nepřímou dokládá, že téma smrti v českém divadle pro děti již není tabuizováno, jak tomu bylo ještě před přibližně deseti lety a jak je tomu například v televizní dramatické tvorbě pro děti nebo ve společenské praxi a výchově dětí doposud. Srovnávací přehled literární a divadelní tvorby pro děti, zabývající se tématy smrti, jak jej Nicola Škvarová ve své práci zachycuje, je poměrně vyčerpávající. Z divadelní produkce by se dal doplnit například o inscenaci Jakuba Folvarčného *Usnula jsem, ale nespím*, z filmové pak o film Jiřího Mádlů *Pojedeme k moři*. Výběr analyzovaných inscenací je kvalitní, reprezentativní a pestrý – jak druhově, tak žánrově.

Autorka hodnotí současnou situaci v přístupu k tématu smrti v divadle pro děti a mládež na základě základního exkurzu do dějin v této oblasti tvorby, aby připomněla, že divadelní praxe v podstatě věrně odráží postupný dějinný vývoj širší společenské tendence téma smrti vytěsňovat. V rámci historického exkurzu dále konstatuje, že autorské divadlo v oblasti tvorby pro děti historicky dominuje nad divadlem interpretačním, což trefně dokládá na příkladu Burianova a Vaňátka *„d41“*. Ostatně bylo to právě *„d41“*, které jako jedno z prvních českých moderních divadel pro děti pojednalo výrazným způsobem téma smrti – ve slavné divadelní adaptaci dívčího románu Marie Majerové *Robinsonka* v režii Václava Vaňátka.

Nicola Škvarová poskytuje v rámci své bakalářské práce rovněž základní srovnání českého kontextu se situací v zahraničí, zejména na západ od našich hranic. Konstatuje rozdíl kvantitativní (v zahraničí je inscenací o smrti a jiných hraničních či tabuizovaných tématech nepoměrně více) i kvalitativní (vyzdvihuje otevřenost francouzské dramatiky ve srovnání s českou). Drobnou výhradu mám ke skutečnosti, že je tento rozdíl čistě konstatován bez snahy zamyslet se nad příčinami. Existuje v divadle pro děti stále kulturní izolace od zahraničních vývojových tendencí? Nebo je to dáno nezájmem českých tvůrců o dané téma či společenskou objednávkou?

Při rozboru inscenace Jakuba *Krofty Nebe-pekle* z Divadla v Dlouhé se Nicola Škvarová snad až příliš soustředí na dílčí fabulační nedostatky a na analýzu syžetu. Vedle toho poněkud zaniká skutečnost, že v tematické rovině jde o mimořádně vzácný příklad divadelní inscenace, která prostřednictvím dramatického jednání postavy zemřelé matky (dlící tu v nebi, tu v pekle, možná jen v představách syna) na straně jedné a syna (zavřeného a rozjímajícího po smrti matky ve skříni) na straně druhé sleduje proces smíření se smrtí (ve smyslu definitivního odloučení od pozůstalých) od prvotního odmítnutí přes postupné připouštění reality až po závěrečné smíření se smutnou skutečností, která ale patří k životu. Inscenace je podle mého názoru cenná také tím, že tento proces ukazuje ve vztahu k dramatickému času hry jako proces, který prostě svůj životní čas potřebuje. Tyto skutečnosti autorka analýzy mírně přehlídá.

Každopádně jde jen o nedostatky kosmetického rázu. Práce podává ucelený a fundovaný přehled o tom, jak současné české divadlo (a rozhlas) pro děti a mládež nakládá s důležitým tématem zakončení lidského života. Závěrečnému hodnocení schází hlubší zamyšlení nad příčinami některých konstatovaných skutečností. To ovšem neubírá práci na její základní hodnotě.

Práce zcela splňuje požadavky běžně kladené na bakalářskou práci. Doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnocení: výborně.

V Praze 6. září 2019

Mgr. Luděk Horký